

Vaďovské novinky

Noviny obce Vadovce

*

ročník II.

1/2008

Učme sa od malých detí,
ako voňať poľné kvety,
pokúsme sa povyzvedať,
nebráňme sa pochopiť,
ako môžu spolu žiť.

Kvety ráno zdvihnú hlávku,
prebúdzajú sa zo spánku,
vykúpu sa v rannej rose
a deti k nim prídu bosé.

Kvietky majú veľkú silu,
netreba im žiadnu vilu,
spávajú pod holým nebom,
slnko a dážď sú im chlebom,
každý im je kamarát,
čo má kvietky trochu rád.

Deti tomu rozumejú,
silne cítia krásu lúk,
zeleň stromov obdivujú,
na potôčik radi hľadia
a mokré nôžky im nevadia.

Naučme sa od nich niečo,
pochopme ich slobodu,
sedmikrásky, púpavienky,
ďatelina, zvončeky
sú im viac než darčeky.

Rozpočet obce na rok 2008**PRÍJMY:**

Daňové príjmy	5 360 tis.
Nedaňové príjmy	350 tis.
Tuzemské granty a transfery	1 390 tis.
Zostatok prostriedkov z minulých rokov	3 430 tis.

VÝDAVKY:

Verejná správa	2 971 tis.
Finančná a rozpočtová oblasť	50 tis.
Ochrana pred po-iarimi	26 tis.
Cestná doprava	97 tis.
Nakladanie s odpadmi	250 tis.
Rozvoj obce	120 tis.
Verejné osvetlenie	222 tis.
Rekreačné a športové slu-by	145 tis.
Kultúrny dom, kni-nica, kultúra	161 tis.
Miestny rozhlas	46 tis.
Dom smútku	22 tis.
Predškolská výchova	798 tis.
Základné vzdelanie	1576 tis.
Školské stravovanie	316 tis.
Sociálne zabezpečenie	250 tis.

Prostriedky z minulých rokov sú ulo-ené na termínovaných vkladoch v bankách: DEXIA, Tatra banka, ČSOB, VÚB, Slovenská sporiteľňa a OTP Banka

Zrnká múdrosti

*Každý kvet má svoju vôňu,
každý strom má svoju tónu.*

*Čo do hrnca pokrájaš, to budeš mať
na tanieri.*

*Milé slovo získava mnohých priateľov a krotí
nepriateľov a láskavá reč rozmnohuje dobro.*

Vážení občania,

*prajem Vám pokojné prežitie veľkonočných
sviatkov, dievčatám veľa šibačov a chlapcom
bohatú veľkonočnú nádielku.*

*Korbáč, vodu, kraslíc moc,
nech prinesie Veľká noc
zábavy a smiechu veľa,
úprimne Vám všetkým želá*

Alžbeta Tuková, starostka obce

Vadovské novinky - vydáva: Obecný úrad Vadovce. Adresa redakcie: Obecný úrad Vadovce, č. tel.: (032) 7790 223, E-mail: vadovce@stonline.sk. Vychádza vo vydav. DELTA, Jiří Foldyna, tel. 0905 259 315, e-mail: delta@naex.sk. Za vecnú správnosť príspevkov zodpovedajú autori. Registrácia: RP 353/2007, zo dňa 30.10.2007. © DELTA

Z rokovania obecného zastupiteľstva**Zasadnutie OZ dňa 13.11.2007****prerokovalo nasledovné body:**

- odpredaj pozemku pod chatou PVD (80 tis.SK)
- poskytnutie finančného príspevku na opravu jedinej kultúrnej pamiatky v obci - rím. kat. kostola vo výške 50 tis. SK
- starostke obce bola pridelená úloha vykúpiť pozemky pod stavbu bytovky

Zasadnutie OZ dňa 10. decembra 2007 schválilo:

- rozpočet obce na roky 2008, 2009 a 2010
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce
- VZN o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne a drobné stavebné odpady
- Sociálne výpomocce občanom nad 75 rokov veku a držiteľom preukazu ZŤP

V novom roku sa **OZ zišlo na svojom prvom zasadnutí dňa 11. februára 2008** a prerokovalo VZN o nakladaní s odpadmi a VZN o miest-

nych daniach, kde sa zosúladiť údaje pôvodného znenia VZN so súčasným stavom, napr. zmena názvu odberateľa komunálneho odpadu (dnes Kopaničiarska odpadová spoločnosť) a pod., pričom tarify poplatkov zostávajú rovnaké ako v minulom roku. Taktiež boli prerokované žiadosti občanov o zníženie poplatku za smeti (pobyt a práca v zahraničí, pobyt na internáte a pod.)

Dňa 23. februára 2008 sa OZ zišlo opäť, nakoľko bolo potrebné prerokovať prenájom obecných lesov v Lipovci. O nájom sa uchádzali Štátne lesy SR a Ing. Kurtiš. Po prerokovaní všetkých bodov nájomnej zmluvy s ohľadom na zachovanie kontinuity v starostlivosti o obecné lesy, poslanci OZ rozhodli ponechať nájom Štátnym lesom SR s tým, že za každý vyťažený m³ dreva bez ohľadu na kvalitu dreva budú Štátne lesy SR platiť obci sumu 380 SK (bez DPH). Nájomná zmluva platí pre roky 2008 - 2017. Súčasne OZ schválilo i odpredaj parcely v rekreačnej oblasti Dubník spoločnosti ASV Real za sumu 450 tis. SK.

Blíži sa zavedenie EURA

Dátum, od ktorého sa našou novou národnou menou stane EURO, sa nezadržateľne blíži - 1. január 2009 je dňom, keď sa pridáme k 13 štátom eurozóny, v ktorých je euro oficiálnou menou. Prechod na euro bude pravdepodobne najnáročnejší pre starších občanov, preto i v našich novinkách prinášame základné informácie, ktoré by mohli pomôcť občanom zorientovať sa v oblasti používania eura.

Desatoro pre občana:

- Euro ako národná mena bude na Slovensku zavedené 1. januára 2009.
- Slovenskými korunami bude možné platiť v hotovosti do 16. januára 2009. Po tomto termíne bude možné platiť už len eurami.
- Niekoľko mesiacov pred zavedením eura a do konca roka 2009 sa ceny tovarov, služieb a poplatkov budú uvádzať súčasne v slovenských korunách i v eurách.
- Banky budú vymieňať slovenské korunové mince 6 mesiacov a

bankovky 12 mesiacov po zavedení eura. Výmena mincí a bankoviek bude bezplatná.

- Klientovi odporúčame vložiť prebytočné slovenské koruny na účty do bánk ešte pred zavedením eura. Vyhne sa tak očakávaným náporom klientov v pobočkách bánk.

- Finančné prostriedky, uložené v banke, budú automaticky prepočítané na eurá bez toho, aby kvôli tomu musel klient navštíviť banku.

- Čísla účtov sa nezmenia. Po januári 2009 budú vedené v eurách.

- V platnosti zostanú všetky zmluvy s bankou, pričom sumy v nich uvádzané v slovenských korunách sa len prepočítajú na eurá.

- Platobné karty po zavedení eura zostanú v platnosti a nie je potrebné ich meniť. Po 1. januári 2009 budú automaticky komunikovať v eurách.

V bankách, ktoré pristúpia k Etickému kódexu pre zavedenie eura, by sa poplatky za bankové účty v súvislosti so zavedením eura nemali zvyšovať.

Nespaľujme všetko, čo horí!

Pri spaľovaní napr. v peci, kotli alebo na ohnisku môže vznikáť viacero nebezpečných škodlivín a jedov, ktoré zamorujú naše ovzdušie. Hlavné príčiny sú dve:

- teploty, pri ktorých prebieha horenie, sú nízke
- palivo je nedokonale oksyločované

Výsledkom je nedokonalé spaľovanie, pri ktorom uniká do ovzdušia čpavok, fenoly, kyanidy, dechty... Tieto látky nepríjemne zapáchajú, dráždia sliznice horných dýchacích ciest, vedú k bolestiam hlavy alebo pôsobia ako nervový jed. Polyaromatické uhľovodíky obsiahnuté v dechtoch sú dokonca prvými látkami, u ktorých boli dokázané rakovinové látky. Veľmi nebezpečnými produktmi spaľovania sú tzv. dioxíny, ktoré patria medzi najsilnejšie syntetické jedy. Emisné limity odporúčané EU na dioxíny pre spaľovne odpadov sú práve pri spaľovaní v domácnostiach alebo na ohniskách často prekračované.

Aké škodlivé látky teda vznikajú pri spaľovaní jednotlivých druhov odpadov?

Plasty

- plasty sú obohatené rôznymi zmäkčovadlami, farbivami, stabilizátormi, ktoré často obsahujú ťažké kovy – hlavne kadmium a zinok, ktoré sa pri spaľovaní uvoľňujú do ovzdušia a zostávajú v popole

- pri nedokonalom spaľovaní plastov vzniká oxid uhoľnatý. Tento jedovatý plyn je schopný viazať sa na krvné farbivo – hemoglobín, čím znemožňuje prenos kyslíka v krvi, pri väčšej koncentrácii vedie k uduseniu

- pri spaľovaní plastov unikajú do ovzdušia ftaláty, ktoré majú schopnosť hromadiť sa v ľudskom tele

- dlhodobé účinky na ľudské telo majú i monoméry príslušného plastu, ktoré vznikajú pri spaľovaní tzv. PET fliaš, majú narkotické účinky a pôsobia na krvný obeh

- najnebezpečnejšie je spaľovanie PVC – polyvinylchloridu, kedy vzniká kyselina chlorovodíková /HCl/, ktorá silne dráždi dýchacie cesty. Napr. pri horení kusu inštaláčnej trubky z PVC s dĺžkou 0,5 m sa môže vyprodukovať toľko plyného chlorovodíka, aby usmrtil dospelého človeka. Spálením 1 kg PVC sa produkuje toľko dioxínov, ktoré by postačilo na vyvolanie rakoviny u 50 000 laboratórnych zvierat

- uvoľňuje sa i plyný chlór a fosgén, čo sú látky, ktoré sa používali v 1. svetovej vojne ako bojové plyny

Guma

- spaľovaním gummy vznikajú oxidy síry, ktoré dráždia dýchacie cesty

- pri horení gummy vznikajú i sadze, v ktorých sa nachádzajú polychloro-

vané uhľovodíky, teda jedy a rakovinotvorné látky

Drevotrieska a starý nábytok

- pri výrobe drevotriesky sa používa ako tmeliaca látka formaldehydová živica, pri horení ktorej sa uvoľňuje formaldehyd a fenoly, čo sú nepríjemne zapáchajúce jedy so silným dráždivým účinkom

Polyamidy

- vyrábajú sa z nich umelé textilné vlákna silon a nylon, pri ich nedokonalom horení vzniká hlavne čpavok. Ten už pri malých koncentráciách dráždi oči, sliznice nosa a spôsobuje nevoľnosť a bolesti hlavy

- v malom množstve uniká aj kyanovodík, ktorý aj v malých množstvách vyvoláva škrabanie v krku, prudké bolesti hlavy, závrate a zápal očných spojiviek

Organický odpad – bioodpad

- pri spaľovaní spadnutého lístia, trávy, konárov a pod. vzniká často hustý dusivý dym, ktorý často vidíme stúpať zo záhrad. Tento dym obsahuje oxid uhoľnatý /CO/, uhľovodíky a dechtové látky. Najvhodnejší spôsob likvidácie bioodpadu je jeho kompostovanie.

Doma do pecí, kotlov, ale ani do ohnísk teda nepatria žiadne plasty, guma, drevotrieska ani umelé vlákna.

V súčasnosti sa čoraz viac propagujú nové spôsoby vykurovania domácností a to drevoštiepkou, peletkami alebo biomasou /musia byť špeciálne kotle/ a v budúcnosti sa čoraz viac bude využívať i snečná energia. Z ekologického hľadiska najmenej znečisťujúcich látok sa vyprodukuje pri spaľovaní dreva, to však neplatí, ak kúrimo vlhkým drevom.

V súčasnosti je v platnosti niekoľko zákonov a vyhlášok, ktoré spaľovanie odpadov v domácnostiach a na voľných priestranstvách zakazujú, preto ak sa nechceme dostať do rozporu so zákonom, nemali by sme spaľovať žiaden odpad. V našej obci máme už dávnejšie zavedený zber separátov, ktoré sa od občanov odoberajú bez poplatkov, preto ani jeden občan našej obce nie je nútený spaľovať plasty a znečisťovať ovzdušie nebezpečnými splodinami. Skutočnosť je však iná. Plasty sa spaľujú i v našej obci, o čom sa denne presviedčame pri pohľade na dymiace komíny a kúdoľy čierneho dymu v niektorých záhradách. A dýchame to všetci – starí i mladí, deti i dospelí.

Vážení spoluobčania, problém spaľovania odpadov je problémom každého z nás. Pamätajme teda na to a obdarúvajme sa navzájom namiesto škodlivín radšej milým úsmevom a dobrým slovom.

Alžbeta Tuková, starostka obce

Mediácia- nový spôsob riešenia sporov

Slovo mediácia pochádza z latinčiny a znamená stredný, nestranný, stredná pozícia, či sprostredkovaný. Mediácia je zásah tretej strany do nefungujúcej, poruchovej komunikácie medzi dvoma znepríatenými stranami. Mediácia je totiž sprostredkovanie riešenia konfliktných a problémových situácií, ktorým sa uľahčuje komunikácia a vzájomné pochopenie sa. Pozícia a postavenie mediátora teda nespočívajú vo vynesení rozhodnutia, ale zameriava sa na vytvorenie priaznivej atmosféry a kultivovaného dialógu medzi stranami. Spoločne s účastníkmi mediácie sa hľadajú možnosti riešenia a za normálnych okolností by proces mal vyústiť do dosiahnutia mediačnej dohody, ktorá by mala na rozdiel od súdnych, či rozhodcovských rozhodnutí znamenať nie výhru jednej a prehru druhej strany, ale jednoznačne výhru oboch zúčastnených strán formou kompromisu. Ludovo možno nazvať mediáciu i zmierovacím konaním. Mediáciou možno riešiť napr. rozvody, ekologické konflikty, bývanie, otázky pohľadávok, osobné urážky, poistenie, komunitné konflikty, susedské problémy, pracovnoprávne a obchodné vzťahy. Aké sú teda výhody mediácie?

- mediácia je cenovo výhodná – náklady na mediáciu sú nižšie ako pri prejednaní rovnakého sporu pred súdom

- mediácia je rýchla/súdne prejednanie sporov trvajú niekedy celé roky, pri mediácii je možnosť ukončiť spor kompromisom/

- mediácia je ústretová – hľadá sa obojstranne výhodné riešenie

- mediácia je dôverná /informácie mediačného konania nemožno zverejniť/

- mediácia je vzťah rovnoprávných účastníkov

- mediácia je dobrovoľná

Tak, ako je pozitívnym vyvrcholením rokovania dvoch obchodníkov kúpna zmluva, malo by sa úspešné mediačné konanie končiť mediačnou dohodou. Podpisom dobrej, vyváženej, jasnej, konkrétnej a korektnej dohody sa súčasne sformuje i spolupráca oboch strán v budúcnosti. Táto dohoda by mala odrážať rovnováhu medzi stranami a byť pre obe výhodou. Sem musíme zaradiť ako výhru oboch strán aj konzensus a kompromis. Konflikty medzi stranami existujú snáď tak dlho, ako existuje samo ľudstvo. Veď už starí Rimania konštatovali pravdu, ktorej aktuálnosť možno posúdiť aj dnes: „MELIOR EST VICINUS IUXTA QUAM FRATER PROCUL“, teda, že „Lepší je sused vedľa, ako brat ďaleko“. Z hľadiska dobrého spolužitia si každý človek praje, aby sa nedostal do situácie, kedy by musel svoje záujmy hájiť formou súdneho sporu, keď však k takémuto momentu v živote preda len príde, v mnohých prípadoch je možné spor vyriešiť i mediačným konaním. Zoznam certifikovaných mediátorov Ministerstva spravodlivosti SR je možné nájsť na webovej stránke MS SR www.justice.sk – civilné právo-mediácia-zoznam mediátorov.

Čriepky z jarných zvykov našich predkov

Pominulo fašiangové veselie, nastali pôstne dni, za nami je prvý jarný deň a pred dverami Veľká noc. Tešíme sa z prvých bahniatok, snežienok, nesmelého vtáčieho spevu a onedlho aj z bzukotu včiel. Veľkonočné sviatky sú jediným pohyblivým sviatkom v roku, môžu pripadnúť na ktorýkoľvek dátum od 22. marca do 25. apríla, samozrejme vždy na nedeľu nasledujúcu po prvom jarnom splne. Podľa pradávnych ľudových tradícií je Veľká noc oslavou znovuzrodenia života v prírode. Na každý deň veľkonočných sviatkov sa vzťahovalo množstvo ľudových zvykov a povier s poľnohospodárskymi motívmi a mali zabezpečiť hospodársku prosperitu gazdovstva, zdravie ľudí i zvierat po celý rok a hojnosť všetkého potrebného.

Naši predkovia verili, že zimu a smrť prináša so sebou strašná bohyňa Morena. To ona na jeseň skmáše zo stromov listie, prinesie so sebou mrazy, sneh a ľady. Morena vládne dlhé obdobie, až kým sa na jar spolu so slniečkom neobjaví mladá, krásna a všetkým milá bohyňa Vesna, ktorá Morenu premôže a prinesie tak všetkým novú jar s prísľubom obnovenia života. Na privítanie Vesny naši predkovia mali vo zvyku zhotoviť zo slamy figurínu, ktorá zobrazovala zlu Morenu, podpálili ju a hodili do potoka, aby tak pomohli bohyni Vesne prelomiť vládu Moreny. Hneď po spálení Moreny sa zvykli poumývať v čerstvej vodičke a to najmä dievky, aby boli stále čisté a ružovolíce, a tak sa páčili mládencom. Mládenci zase podmaľovali z pučiacich vrúb konárik a tie potom za spevu a radostného šantenia prinášali do dediny, tam ich dávali starcom a starenám, aby si nimi vyšibali zimou skrehnuté údy, a tak z nich povyháňali neduhu a choroby, ktoré u nich zanechala Morena.

Pri pálení Moreny si spievali: Morena, Morena, kde ťa ponesieme, Morena studená, čo s tebou spravíme. Z brehu vysokého, tam dolu do vody, tam ťa zhodíme. Morena, Morena, kde si prebývala? Na tom hornom konci, v tom drevenom domci. Morena, Morena, kdes' kľúče podela? Dala som ich, dala Svätému Juraj. Svätý Juraj pole odmykaj, aby tráva rástla, tráva zelená až po kolená.

Pred prvou orbou gazdiné pozbiejali vajička, ktoré obetovali krásnej Vesne, ale ktoré tiež gazda zaorával do prvej vyoranej brázd, aby zabezpečil hojnú úrodu. Gazdiná ukladala po vajičku do podstrešia, aby bol dom uchránený pred bleskami a požiarom. Naši pohanskí predkovia obetovali vajička v prirodzenej farbe, keď sa však ujal zvyk vajičkami obdarúvať aj príbuzných a známych, začali ľudia vajička prifarbovať. Samozrejme, že iba prírodnými farbivami: keď vo vode spolu s vajičkami

varili čerstvú trávu, vajička získali zelenú farbu, cvikla ich zase sfarbila na červeno a cibuľové šupky i dubová kôra na hnedo. A keď neskôr začali nafarbené vajička aj inak prikrášľovať, vznikli prvé kraslice.

V súčasnosti je Veľká noc pre kresťanov najväčším sviatkom oslavujúcim zmŕtvychvstanie Ježiša Krista umučeneného na kríži. Od 4. storočia sa stalo zvykom, že sa veriaci na tento sviatok pripravujú štyridsaťdňovým pôstom. Veľkopôstny čas sa začína Popolcovou stredou, má šesť nediel, z ktorých šiesta - Kvetná nedeľa uvádza Veľký /Svätý/ týždeň. Vyvrcholením prípravy na vzkriesenie sú posledné tri dni. Na zelený štvrtok Kristus naposledy večeral so svojimi učeníkmi a v očakávaní svojej smrti ustanovil sviatosť oltáru. Veľký piatok je pamiatkou na jeho umučenie. V noci zo štvrtka na piatok, po Judášovej zrade Ježiša súdili a v piatok na Golgote ukrižovali. Na tretí deň vstal z mŕtvych. Veľkonočný čas trvá päťdesiat dní a končí sa v nedeľu Ducha svätého.

Medzi najpôsobivejšie a emocionálne najsilnejšie súčasiti obradov Veľkého týždňa patria vokálne prednášané Pašie – Umučenie Pána nášho Ježiša Krista podľa Matúša, Marka Lukáša na Kvetnú nedeľu a na Veľký piatok podľa Jána. Na Kvetnú nedeľu v kostole svätí kňaz kadidlom, modlitbami a svätenou vodou bahniatka. Ľudia si ich prinášajú do príbytkov ako symbol zdravia a ochrany pred nešťastím. Z veľkonočných zvykov, ktorých bolo v minulosti neúrekom, sa dodnes dodržiava už len šibačka, oblievačka a obdarúvanie sa kraslicami a vajičkami. Na dokreslenie atmosféry Veľkej noci v minulosti uvádzame ešte niektoré zo zvykov, ktoré tvorili súčasť príprav na veľkonočné sviatky:

Na Zelený štvrtok pred východom slnka sa dievčence v niektorých obciach chodili česať pod vŕbu, aby mali dlhé vlasy a spievali si: „Vŕba, vŕba, daj mi vlasy, na tri pásy.“

Počas obradov v kostole sa zaviazali zvony, čo sa praktikuje do dnes.

Na Veľký piatok, v deň najväčšieho pôstu a smútku sa nesmelo hýbať zemou.

Na Bielu sobotu pripravovali jahňa alebo kozľa. S tým sa spája i povedačka: Na Velikú noc, najeme sa moc, veď keď príde Ducha, bude do pol brucha.

Na Veľkonočný pondelok mal každý zjesť kúsok jedného vajička, aby rodinu nič nerozdělilo. Naši predkovia pripisovali vajičkam veľký význam. Časť škrupiniek nosili pre šťastie a ako ochranu pred chorobami, hromami a bleskami v peňaženke alebo vo vrecku.

Vyvrcholením veľkonočných tradícií boli mládenecké šibačky a oblievačky počas Veľkonočného pondelka. Tie sú aktuálne až dodnes, veď snáď každý z nás pozná tradičnú veľkonočnú veršovanku:

Šibi, ryby, masné ryby, kus koláča od korbáča, ešte k tomu groš, už je toho dost...

Šibalo sa po nohách dievčata, aby nedostalo reumu, a po krížoch, aby ho nebolieli: „Šibi, šibi, dievča vybi, by nemalo v zdraví chyby.“

A pre takýto verš, veru dievčence i korbáč zniesli, veď vedeli, že v zelenom prúde je miazga života, v studenej tečúcej vode zasa sila a zdravie. A chlapcov obdarúvali vyzdobenými va-

jčkami a stužkami na korbáč.

Ako vidíme, naši predkovia vo veľkej harmónii spojili kresťanské čítanie a spätosť svojho bytia s prírodou. Mysterium vzkriesenia sa dotýka nás všetkých a záleží iba na každom človeku, ako ho prenesie do života. Je iba naším želaním, aby sa i v tomto roku veľkonočné sviatky stali podnetom k očiste a obrede duchovných hodnôt človeka, ako i umocnením dobra a lásky, tak potrebných pre náš každodenný život.

Vad'ovce v prúde času

Po smrti Františka Nádašdyho v roku 1604 sa majiteľkou panstva stáva jeho manželka Alžbeta Báthoryová. Ešte za jej života v roku 1613 dochádza k prvému deleniu panstva na tri časti medzi deti Františka Nádašdyho – Pavla, Katarínu, ktorá sa vydala za Juraja Drugentha, a Annu, vydatú za Mikuláša Zrínyiho. Po smrti sestry Anny v roku 1617 sa panstvo delí druhýkrát medzi Pavla a Katarínu. Do tejto delby pripadá aj majetková časť zomrelej sestry. Od toho času má čachtické panstvo dvoch zemepánov - rody Nádašdy a Drugeth.

Rozdelenie panstva bolo v jeho dejinách významným medznikom. Už nikdy sa nescelilo do pôvodnej podoby. Hrad bol v čase rozdelenia zemepánmi málo používaný a aj hradby boli už schátrané. Zemepáni sa dohodli prispieť na opravu hradu a hradieb finančnou sumou. Vnútorne obývací hrad si rozdelili presne na polovicu i s hospodárskymi budovami. Spoločne užívali veľkú kuchyňu, šafárov dom, väzenie, skladište na pušný prach a municiu a žlabovú studňu. V delbe ostatného majetku sa zachovala dôsledná parita. Orná pôda, vinice a lúky boli rozdelené na dve rovnaké časti s právom osobitného hospodárenia a voľného disponovania s nimi. Lesy patriace k panstvu zostali v spoločnom vlastníctve. Vstup do nich a ich poškodzovanie rúbaním sa pod hrozbou pokuty zakazoval všetkým obyvateľom panstva. Ak predsa došlo k výrubu stromov /hlavne na rozšírenie kopanic a získanie ornej pôdy/, zemepánski úradníci zvyšovali dávky šafranu za každý ďalší výrub. Rieky a potoky bohaté na ryby a raky zostali v spoločnom užívaní. Rybáríť v nich však bolo zakázané poddaným i zemepánskym úradníkom. Krčmy na predaj vína, piva a pálenky si mohli otvoriť obaja zemepáni ľubovoľne. Poddanské sedliacke a želiarske usadlosti si rozdelili na polovicu tak, že každému zemepánovi pripadol v jeho časti aj rovnaký počet poddaných remeselníkov.

Základom sedliackej usadlosti bola štvrtinová usadlosť. Za Bocskayovho povstania v roku 1625 utrpelo panstvo veľké škody a z tohto dôvodu nastali v jeho vlastníctve zmeny. Pa-

vel Nádašdy prepísal svoj podiel čachtického panstva a hradu na manželku Juditu Révayovú. V roku 1633 Pavol Nádašdy zomrel. Judita Révayová sa vydala za Adama Forgácha a vlastnila panstvo do roku 1639. Dňa 29. septembra 1639 predala a prepísala pred podnotárom kráľovskej kúrie Gašparom Lippaym nádašdyovskú časť panstva svojmu synovi Františkovi Nádašdymu za 60 tis. zlatých.

Drugethovská časť panstva sa v priebehu ďalších rokov dvakrát delila. K prvej delbe došlo v roku 1629 po smrti Kataríny Nádašdyovej – Drugethovej medzi jej deti Jána Drugetha a Alžbetu Drugethovú, ktorá sa vydala za Ladislava Révayho. Ďalej sa delila i majetková časť Jána Drugetha ml. a Barbory Drugethovej vydatej za Mikuláša Draškoviča. Týmto postupnými delbami sa pôvodne celistvé panstvo rozdrobilo medzi dva rody, resp. medzi ich vetvy a stalo sa komposesorátnym /viacpodielovým/ panstvom.

Nádašdyovci ako vlastníci pôvodného veľkého panstva často získavali peniaze, ktoré potrebovali na vyzbrojovanie vojakov na vojnových výpravách, zálohovaním celých obcí alebo určitých majetkových častí. V tomto smere vynikol František Nádašdy ml., ktorý napr. v roku 1639 dal do zálohu svoju polovicu obce Krajné, v roku 1640 svoju polovicu obce Stará Turá. V 40. a 50. rokoch 17. storočia zálohoval i svoju časť v našej obci. František Nádašdy ml. vlastnil polovicu panstva do roku 1670, kedy mu bol zhabaný všetok majetok v prospech kráľovskej koruny a to pre zradu, ktorej sa dopustil voči panovníkovi prípravou povstania. V nasledujúcom roku bol popravený a jeho dedičia zbavení všetkých dedičských nárokov. Cisár Leopold I. predal v roku 1695 zhabanú nádašdyovskú časť panstva Čachtice Kristofovi Antonovi Erdodymu a jeho potomkom za 210 tisíc zlatých. Zálohované obce a majetkové diely pripojil Erdody k panstvu a v roku 1701 po vyplatení súm bývalým nádašdyovským veriteľom. Od roku 1701, to znamená celé 18. a 19. storočie, až do zrušenia poddanského stavu patrila obec pod feudálne panstvo rodov Erdody, Forgacz a Czaky.

Ing. Vladimír Mikláš